

Handläggare
Marie Lindström
Utredningsenheten

Diarienummer
14KS/0463

Kommunstyrelsen

Svar på motion (S) om "vita jobb"-krav i upphandlingspolicyn

Förslag till beslut

Motionen avslås.

Beslutsnivå

Kommunfullmäktige

Sammanfattning

Mikael Lindström m.fl. (S) har i en motion föreslagit att fullmäktige ger kommunstyrelsen i uppdrag att komplettera Värmdö kommuns upphandlingspolicy med Vita Jobbmodellen.

I regeringens nya proposition, Arbetsrättsliga villkor vid upphandling, föreslås bestämmelser om villkor avseende lön, semester och arbetstid vid upphandlingar som, för kommunernas del, uppgår till drygt 1,9 mkr. I Värmdö kommun förekommer ett antal upphandlingar över detta tröskelvärde. Om propositionen antas behöver Värmdö kommun se över Policyn för inköp och upphandling inom Värmdö kommun från 2014.

Eftersom en komplettering av gällande lagstiftning angående arbetsrättsliga villkor vid offentliga upphandlingar är på gång bedöms det inte vara aktuellt att i detta skede komplettera upphandlingspolicyn med Vita Jobbmodellen. Motionen föreslås därför avslås.

Bakgrund

Mikael Lindström m.fl. (S) har i en motion (KF 2014-10-22 § 131) föreslagit att fullmäktige ger kommunstyrelsen i uppdrag att komplettera upphandlingspolicyn med Vita Jobbmodellen som vilar på fyra grundpelare:

- Företagen måste erbjuda sina anställda kollektivavtalsenliga villkor utifrån de begränsningar som Lavallagen anger.
- Underentreprenörer omfattas av samma regler och att huvudentreprenören ansvarar för att underentreprenörerna följer dem.
- Uppenbara brott mot reglerna leder till uppsägning av avtalet samt eventuellt skadeståndsanspråk.
- Företaget förbinder sig att visa relevanta handlingar för de kontrollanter som kommunen väljer att anlita. Även underentreprenörer kan kontrolleras.

Kommunstyrelsen föreslog i juni 2015 att motionen skulle avslås med motiveringen att det inte var befogat att göra kompletteringar av upphandlingspolicyn med nya krav på leverantörer, kontroller, m.m. eftersom gällande lagstiftning beräknades förändras inom ett år.

Den 30 november 2016 behandlades motionen i kommunfullmäktige. Motionen återremitterades (minoritetsåterremiss) för utredning av hur förslaget i motionen påverkades

Diarienummer
14KS/0463

av riksdagsbeslutet samma dag där regeringens förslag om arbetsrättsliga krav vid upphandling behandlades.

Ärendebeskrivning

Nytt regelverk om upphandling

Vid riksdagens behandling av regeringens proposition Nytt regelverk om upphandling, 2015/16:195, 30 november 2016 avslogs dock regeringens förslag om arbetsrättsliga bestämmelser i samband med offentliga upphandlingar.

Riksdagen riktade samtidigt ett tillkännagivande till regeringen (2016/17:FiU7) med uppmaning att återkomma med kompletterande lagförslag utformade för att säkerställa att ändamålsenliga arbetsvillkor kan ställas vid upphandling och att EU-direktiven om upphandling från 2014 fullt ut kan genomföras.

I enlighet med riksdagens tillkännagivande och EU-rättens krav har regeringen i mars 2017 beslutat om en ny proposition på upphandlingsområdet, 2016/17:163 Arbetsrättsliga villkor vid upphandling. Därigenom minskar risken för att Sverige drabbas av böter i mångmiljonklassen på grund av bristande implementering av de berörda direktiven.

Det reviderade förslaget innebär i korthet att reglerna kommer att vara tillämpliga endast för upphandlingar över EU:s tröskelvärden. Tröskelvärdena vid upphandling av varor och tjänster uppgår för närvarande till drygt 1,2 miljoner kronor för statliga myndigheter och till drygt 1,9 miljoner kronor för kommuner och landsting. Vid upphandling av byggentreprenader uppgår tröskelvärdet till drygt 48 miljoner kronor.

I propositionen föreslås bestämmelser som innebär att upphandlande myndigheter och enheter i upphandlingar ska ställa villkor avseende lön, semester och arbetstid, om det är behövligt och de går att fastställa. De villkor som leverantören minst ska uppfylla ska anges enligt den lägsta nivå som följer av ett centralt kollektivavtal som tillämpas i hela Sverige. Villkoren får dock inte anges till en lägre nivå än vad som följer av lag. Innan villkoren bestäms, ska berörda centrala arbetstagar- och arbetsgivarorganisationer haft tillfälle att yttra sig.

När svensk rätt inte är tillämplig ska villkoren ställas enligt ILO:s (International Labour Organization), kärnkonventioner. Därutöver får de ställas enligt de arbetsrättsliga bestämmelser som gäller där arbetet utförs.

Beslut om Arbetsrättsliga villkor vid upphandling fattas av riksdagen den 3 maj 2017. Förslagen föreslås träda i kraft den 1 juni 2017.

Lavallagen

I motionen anges att en av Vita Jobb modellens grundpelare är att: Företagen måste erbjuda sina anställda kollektivavtalsenliga villkor utifrån de begränsningar som Lavallagen anger.

Lagen om utstationering av arbetstagare (1999:678) ändrades 2010 till följd av EU-domstolens dom i det så kallade Laval-målet, lex Laval. Inom EU finns en grundläggande frihet att tillhandahålla tjänster. Den som är etablerad i en medlemsstat får tillfälligt utöva sin verksamhet i en annan medlemsstat, värdstaten. Utstationeringslagen reglerar under vilka förutsättningar stridsåtgärder får vidtas för att genom kollektivavtal reglera minimilönen eller

Diarienummer
14KS/0463

andra minimivillkor för utstationerade arbetstagare. Stridsåtgärder i andra fall för att genom kollektivavtal reglera villkoren för utstationerade arbetstagare är olovliga.

Värmdö kommuns upphandlingspolicy

Kommunens upphandlingspolicy antogs i februari 2014. I policyn finns kriterier för miljö, klimat, sociala och etiska hänsyn. Utgångspunkten är att kommunens leverantörer ska arbeta systematiskt med miljöfrågor och att den på tillverkningsorten gällande miljö- och arbetsmiljölagstiftning följs. Krav kan, när så anses lämpligt, exempelvis ställas på att leverantörer och deras underleverantörer följer internationella konventioner såsom ILO:s åtta kärnkonventioner, FN:s barnkonvention samt det arbetarskydd som gäller i de länder där respektive vara tillverkats.

ILO:s kärnkonventioner utgör en minimistandard för arbetsvillkor över hela världen. Det handlar om grundläggande mänskliga rättigheter i arbetslivet.

ILO:s kärnkonventioner

- Nr 29: Förbud mot tvångs- och straffarbete.
- Nr 87: Föreningsfrihet och skydd för organisationsrätten.
- Nr 98: Rätten att organisera sig och förhandla kollektivt.
- Nr 100: Lika lön för lika arbete, oavsett kön.
- Nr 105: Avskaffande av tvångsarbete.
- Nr 111: Diskriminering vid anställning och yrkesutövning.
- Nr 138: Minimiålder för arbete.
- Nr 182: Mot de värsta formerna av barnarbete

Bedömning

I regeringens nya proposition, Arbetsrättsliga villkor vid upphandling, föreslås bestämmelser om villkor avseende lön, semester och arbetstid vid upphandlingar som, för kommunernas del, uppgår till drygt 1,9 mkr. I Värmdö kommun förekommer ett antal upphandlingar över detta tröskelvärde. Om propositionen antas behöver Värmdö kommun se över Policyn för inköp och upphandling inom Värmdö kommun från 2014.

Eftersom en komplettering av gällande lagstiftning angående arbetsrättsliga villkor vid offentliga upphandlingar är på gång bedöms det i detta skede inte vara aktuellt för Värmdö kommun att komplettera upphandlingspolicyn med Vita Jobbmodellen. Förvaltningens förslag är instället att motionen avslås i avvaktan på de statliga utredningar som görs avseende dessa frågor.

Ekonomiska konsekvenser

Lagrådet (protokoll från möte 2016-06-09) kritiserade regeringens första proposition Nytt regelverk om upphandling och menade att regleringen var otydlig och det fanns risk för att den kunde leda till att upphandlingsprocesser blir kostsamma och tidskrävande.

Lagrådet menade att reglerna i kollektivavtal är ofta komplicerade och svåra att tolka. ”Det krävs ingående sakkunskap för att fastställa avtalens innebörd. Det händer också att de avtalsslutande parterna är oense om hur ett avtal ska tolkas. Kollektivavtalen är inte heller

Diarienummer
14KS/0463

allmänt tillgängliga. Enligt Företagarnas remissvar saknar majoriteten av företagen med mindre än 50 anställda kollektivavtal.”

Det finns en risk för att ett införande av Vita jobb-modellen i Värmdö kommun kan innebära dyrare upphandlingsprocesser i enlighet med de farhågor Lagrådet uttryckte i sitt yttrande över Nytt regelverk om upphandling.

Konsekvenser för miljön

Förslag till beslut har inga konsekvenser för miljön.

Konsekvenser för medborgarna

Som nämnts ovan finns det risk att Vita jobb-modellen leder till kostsammare och mer tidskrävande upphandlingsprocesser. Detta innebär att ytterligare skattemedel används för upphandlingar och därmed att andra kommunala behov får stå tillbaka.

Konsekvenser för barn

Se konsekvenser för medborgarna.

Handlingar i ärendet

Nr	Handling	Bilaggs/Bilaggs ej
1	Motion från socialdemokraterna	Bilaggs
2	Protokoll KF 2016-11-30 § 242, återremiss	Bilaggs

Sändlista för beslutsexpediering

Ekonomi- och uppföljningssektorn

Camilla Broo
Kommundirektör

Frida Nilsson
Sektorchef administration